

ПРАВОВА РЕФОРМА СИСТЕМИ ПРАВОСУДДЯ: ДОСЛІДЖЕННЯ МІЖНАРОДНОГО ДОСВІДУ

ГАЙДАК Олександр Володимирович - аспірант, кафедра права, Приватний вищий навчальний заклад «Європейський Університет»

<https://orcid.org/0009-0007-2571-5036>

УДК 340.12 + 342.9 + 341.9 + 340.134 + 341.1

ОКОПНИК Олена Миколаївна - кандидат юридичних наук, доцент кафедри права та правоохоронної діяльності, Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка

<https://orcid.org/0000-0003-0598-0557>

РОМАНЕНКО Людмила Миколаївна - кандидат юридичних наук, доцент, кафедра конституційного права та прав людини, Національна академія внутрішніх справ

<https://orcid.org/0009-0000-9137-1031>

DOI: <https://doi.org/10.32782/NP.2024.1.36>

Інтеграція України до Європейського співтовариства потребує фундаментальних змін шляхом реформування законодавчої бази в різних правових сферах. В умовах, коли Україна вступає в новий етап судової реформи, особливо актуальним є розгляд застосування міжнародних стандартів у судовій сфері.

Мета – дослідження міжнародного досвіду проведення правової реформи системи правосуддя.

Методологія. Дослідження ґрунтується на комплексі загальнотеоретичних методів, принципів і підходів. Для досягнення поставленої мети та вирішення завдань дослідження використовувалися такі методи: теоретичні – узагальнення, порівняння та аналіз теоретичних даних.

Результати. Система правосуддя є багатовимірним утворенням, що складається з певних компонентів, на її функціонування та розвиток впливають різні чинники, які слід враховувати при залученні зарубіжного досвіду. Розглянуто досвід Польщі, Німеччини та Франції у сфері правового реформування судової системи. У Франції широкі повноваження виконавчої влади, зокрема, щодо виявлення фактів, що мають юридичне значення, та надання юридичних консультацій, були визнані корисними для України

як позитивний досвід адміністративного та законодавчого регулювання у сфері виконання судових рішень. Досвід Німеччини в оцінюванні якості судової влади включає ширший спектр інструментів для аналізу судової системи, ніж в інших європейських країнах. Інтеграція правових систем ЄС та України є реальністю і не обмежується декларативним рівнем.

Висновки. Зарубіжний досвід організації судової системи має відповідати принципу верховенства права та сприяти повному і неухильному його дотриманню. Якщо цей досвід несумісний з принципами гуманізму, демократії, публічності та прозорості, тобто обмежує незалежність та доступність судової влади, то можливість його використання втрачається. Запозичений підхід має бути сумісним з національними законами, що мають вищу юридичну силу, та узгоджуватися з іншими законодавчими актами. З цією метою необхідно розробити процедури, яких слід дотримуватися при застосуванні міжнародного досвіду в Україні. Ці питання мають бути розглянуті в подальшій роботі.

Ключові слова: правозастосування, судова система, юридична практика, міжнародні стандарти, правові інституції, судова незалежність, судова відповідальність, антикорупційні заходи.

Постановка проблеми

Для успішної інтеграції української судової та правової системи в Європу важливо, щоб національні правові норми узгоджувалися із законодавчими актами ЄС і сприймалися українським суспільством. Тому кожен законодавчий акт має бути ретельно сформульований з урахуванням цих викликів із самого початку, запроваджуючи систему тимчасового застосування певних правових норм, створюючи інституції для реалізації цих норм на практиці та перевіряючи їх здатність до постійного застосування.

Загалом, практика впровадження правових стандартів у Європі показує, що існують як обов'язкові стандарти, так і рекомендовані. Обов'язкові виражаються у вигляді правових норм, які забезпечують дотримання правильної поведінки. Саме ці стандарти значною мірою визначають загальний напрямок розвитку правової системи, оскільки за своєю правовою природою такі норми належать до нормативних засад, а тому є конститутивними.

Водночас слід також розробити індивідуалізований підхід, який усуває перешкоди для застосування національними судами рішень міжнародних судових органів і призводить до створення єдиної судової практики в подібних правовідносинах.

Результати аналізу наукових публікацій

Проблеми й окремі теоретичні питання розвитку правосуддя розкриті в багатьох публікаціях вітчизняних науковців.

Так, М. Грищук [2] досліджував міжнародний досвід запобігання та протидії корупції. Корупційна діяльність у політичному та соціально-економічному просторі держави призводить до ризику порушення реалізації національних інтересів та виникнення негативних тенденцій, створює потенційні чи реальні загрози національній безпеці. О. Дубенко [3] присвятив свою роботу дослідженню закордонного досвіду в контексті національного та міжнародного законодавства адміністративно-правового забезпечення адміністративного судочинства.

В. Качурінер та А. Пахлевандзе [4] аналізують європейський досвід щодо організації

судової влади в Україні. Практика функціонування європейських судів показує, що в цій сфері існують як обов'язкові стандарти, так і стандарти рекомендованого характеру. Є. Плохута [7] визначає необхідність використання успішного зарубіжного досвіду адміністративно-правового регулювання у сфері виконання судових рішень і рішень інших органів.

У свою чергу, Ю. Цвіркун [8] визначає основні міжнародні документи, у яких закріплені відповідні стандарти та документи, згідно з якими Україна взяла на себе зобов'язання щодо впровадження таких стандартів. Н. Фастовець, О. Гончарук та О. Борденюк [9] провели оцінку судової системи України, порівнюючи її особливості з аналогічними системами розвинених країн світу.

Проте комплексне дослідження зарубіжного досвіду адміністративно-правового регулювання у сфері примусового виконання судових та інших інституційних рішень та можливості їх використання в Україні ще не проводилось, що підкреслює актуальність цієї роботи.

Мета статті – дослідження міжнародного досвіду проведення правової реформи системи правосуддя.

Завдання дослідження

З огляду на зазначену мету, завданнями статті є з'ясування особливостей роботи системи правосуддя за кордоном, а також виявлення можливостей застосування цього досвіду в Україні.

Матеріали та методи досліджень

Дослідження базується на використанні низки загальнотеоретичних методів, принципів та підходів. Для досягнення мети та вирішення завдань дослідження було використано такі методи: теоретичні – узагальнення теоретичних даних, порівняння, аналіз – для визначення міжнародного досвіду проведення правової реформи системи правосуддя.

Виклад основного матеріалу

Судова система є багатовимірним утворенням, що має цілісний характер, склада-

ється з певних елементів, на функціонування та розвиток яких впливають різні чинники, які слід враховувати при залученні зарубіжного досвіду. Неповне (фрагментарне) застосування досвіду інших країн негативно впливає на ефективність судової влади, коли одні фактори враховуються, а інші ігноруються. Процес запозичення досвіду інших країн має здійснюватися в окремих частинах загального явища (судової системи) з урахуванням особливостей її складових частин, рівня і форми їх зв'язку з іншими елементами та зовнішніми інститутами. Настанови щодо розвитку системи правосуддя повинні враховувати кращі міжнародні стандарти та практики (органів державної влади, суспільства тощо), а також передбачати та враховувати системний підхід законодавця до процесу адаптації, що допомагає уникнути суперечностей між окремими елементами відповідної системи. З огляду на природу такого складного правового явища, як організація системи правосуддя, аспекти адаптаційного процесу мають бути органічно пов'язані між собою.

Сучасні системи правосуддя (у тому числі й українська) пройшли довгий шлях становлення в різних соціальних, економічних та політичних умовах. Тому питання адаптації правових норм національних судових систем як універсального засобу захисту порушених прав незалежно від країни проживання набуває особливої актуальності [1].

Спільними рисами досвіду інших країн у функціонуванні їхніх судових систем є такі основні принципи: особливі класи судів, тобто такі, що передбачають право на перегляд первісного судового рішення; незалежність, безсторонність та неупередженість судів (принаймні на рівні декларацій); особливі процедури добору або призначення судів; спеціалізація судів або суддів; особлива увага до матеріально-технічного забезпечення судової влади; обов'язковість судових рішень. Вони відрізняються від рішень інших адміністративних органів ступенем обов'язковості до виконання. У всіх країнах судова система функціонує як єдиний механізм із певними складовими частинами, які підтримують і доповнюють одна одну для забезпечення її належного функціонування.

Дотепер міжнародні стандарти у сфері правосуддя в адміністративному судочинстві в Україні викликають значний інтерес. Це зумовлено динамікою правовідносин між Україною та ЄС, реформуванням адміністративних судів, прагненням підвищити ефективність захисту осіб від порушень з боку адміністративних органів та досягти однаковості у судовій практиці. Водночас, гармонізуючи законодавство та застосовуючи практику міжнародних судових установ, слід звернути увагу на взаємодію міжнародного та національного права. Це пов'язано з тим, що Україна має власні історично сформовані правові традиції, в тому числі щодо судоустрою, статусу суддів та судових процедур. Україна повинна розробити власну модель судової системи у цілому та судоустрою зокрема, враховуючи міжнародний досвід та попередні теоретичні і практичні досягнення [8].

У зв'язку з вищезазначеним контекстом адміністративно-правового забезпечення судової влади можна згадати про деякий зарубіжний досвід у цій сфері.

Досвід Польщі, яка стала повноправним членом Європейського Союзу завдяки вмілому проведенню реформ, має велике значення для реформування судової системи. Стаття 173 Конституції Польщі передбачає незалежність судової влади від інших гілок державної влади, а також те, що судочинство здійснюється судами та судовими органами. У ній також зазначено, що правосуддя здійснюється Верховним судом, Загальним судом, Адміністративним судом і Військовим судом. Конституція Польщі покладає нагляд за судовою та управлінською діяльністю загальних і військових судів на Вищий адміністративний суд. Він, як і інші адміністративні суди, має завдання здійснювати нагляд за адміністративною діяльністю. Цей нагляд включає визначення відповідності рішень органів місцевого самоврядування та нормативних актів місцевих адміністративних органів закону. Процесуальні принципи закріплені в законі, який гарантує щонайменше два судові розгляди. Конституція Польщі визначає суди як Конституційний суд і Державний суд. Конституційний суд є органом конституційної юрисдикції і за

своїми повноваженнями подібний до Конституційного Суду України. Державний суд був створений для того, щоб судити глав держав за порушення Конституції або законів у зв'язку з їхнім перебуванням на посаді або виконанням ними своїх службових обов'язків [4].

Корисним також є досвід Німеччини та Франції у сфері проведення правової реформи судової системи (таблиця 1).

На нашу думку, широкі повноваження виконавчої влади у Франції, включаючи виявлення фактів, що мають юридичне значення, та надання юридичних консультацій, будуть цікавими для України як позитивний досвід адміністративно-правового регулювання у сфері примусового виконання рішень.

По-перше, враховуючи війну, яку веде Російська Федерація проти України, та масштаби руйнувань, завданих цією агресією цивільному майну та безпосередньо українським громадянам і бізнесу, важливо, що це полегшить процес повернення втрачених або знищених документів нашим громадянам та представникам бізнесу, а по-

друге, безсумнівно, забезпечить зайнятість, особливо для цивільних виконавців, які масово втратили роботу через війну [7].

До позитивних тенденцій розвитку адміністративно-правового забезпечення судочинства в Німеччині можна віднести значне поширення судової діяльності, інституційні механізми забезпечення незалежності суддів, можливість вступу до суддівського корпусу широкого кола осіб без практичного досвіду, але з мінімальним стажем роботи в державних установах, а також професіоналізацію адміністративних судів [5].

Таким чином, німецький досвід оцінювання якості судової влади включає ширший спектр інструментів для аналізу судової системи порівняно з іншими європейськими країнами.

Варто також звернути увагу на досвід європейських країн у веденні господарського судочинства. У цих державах не так багато судів, що спеціалізуються на розгляді комерційних спорів (господарських або комерційних судових процесів).

Наприклад, в Австрії діє єдиний національний комерційний суд, який розгля-

Таблиця 1

Основні риси судової системи Франції та Німеччини

Франція	Німеччина
Негайний прояв адміністративної юстиції	Налагоджені засоби забезпечення відкритості адміністративних процедур
Чітке визначення правового статусу посадових осіб, які ведуть судочинство (призначення, здійснення повноважень та звільнення, у тому числі державних службовців, викладачів вищих навчальних закладів з юридичною кваліфікацією, посадових осіб місцевого самоврядування)	Системний підхід до формування засад незалежності суду
Функціонування системи освіти та підвищення кваліфікації в рамках діяльності Французької суддівської школи	Складання державного іспиту та наявність дворічного стажу роботи в державному органі робить суддівську посаду доступною для широкого кола людей навіть без досвіду роботи в юридичній сфері
Покладення на останніх відповідальності за діяльність суддів та матеріально-технічне забезпечення судоустрою	Існуюча спеціалізація адміністративних судів
Забезпечення діяльності трибуналів у спорах, які розглядають питання юрисдикції та формування єдиної правозастосовної практики	Можливість розгляду публічних позовів, ініційованих не лише фізичними особами, а й корпораціями
Забезпечення функціонування спеціальних рад з виключними повноваженнями щодо розгляду окремих категорій справ	Примусове виконання судових рішень в адміністративних справах шляхом накладення відповідних стягнень

дає комерційні спори, у тому числі справи про неплатоспроможність (суддями якого є представники бізнес-спільноти). У Бельгії є комерційний суд, що діє як суд першої інстанції і в основному розглядає спори, пов'язані з комерційними відносинами (комерційний суд складається з одного спеціалізованого судді та двох представників бізнес-спільноти). Комерційний суд є частиною судової системи Бельгії [4].

Для цього дослідження цікавим є антикорупційний досвід Швеції. Основний акцент при розробці антикорупційного законодавства в країні було зроблено на заохочення державних службовців до дотримання морально-етичних стандартів і, таким чином, до мінімізації корупції. Пропаганда суспільної нетерпимості до корупції, публічний осуд корумпованих чиновників, включаючи їх відсторонення від посади, та інші обов'язки на державній службі відіграли важливу роль у мінімізації корупції у Швеції. У результаті багатовікових процесів реформ Швеція здобула зразкову репутацію і має один з найнижчих рівнів корупції в Європі та світі [2].

Важливо також проаналізувати антикорупційну систему Нідерландів. Вона характеризується трьома основними рівнями антикорупційних дій (Рис.1).

Рис. 1. Трирівнева система боротьби з корупцією в Нідерландах
Джерело: власна розробка авторів

Отже, боротьба з корупцією ведеться на найнижчому рівні (в установах виконання

покарань, місцевих організаціях та установах), на рівні місцевих органів влади (за допомогою Служби внутрішньої безпеки та Міністерства внутрішніх справ) та на вищих рівнях влади (за допомогою спеціально створених інституцій).

Для міжнародної спільноти питання впровадження технологій штучного інтелекту (ШІ) у сферу правосуддя залишається дискусійним. Дійсно, штучний інтелект може прискорити роботу судів, зменшити навантаження на суддів і зробити їхню роботу більш ефективною. Однак використання «цифри» в судовій системі має обов'язково підпадати під дію «Хартії етики щодо використання штучного інтелекту в судовій системі та навколо неї». Цей документ встановлює п'ять принципів, яких повинні дотримуватися технологи та держава: повага до основних прав людини при використанні ШІ, недискримінація, якість та безпека при обробці судових рішень, прозорість, справедливність та принцип «контролю користувача». Таким чином, потенційні ризики використання ШІ при здійсненні правосуддя не є приводом для відмови від прогресу, а навпаки, стимулом для пошуку шляхів мінімізації або усунення ризиків. Безумовно, ШІ має ґрунтуватися на верховенстві права та відповідати всім принципам моралі та раціональності, а також цивільного судочинства, але він не повинен ставити під загрозу безпеку учасників процесу [6]. Завдяки ШІ суспільство йтиме в ногу з часом і сприятиме діджиталізації та інформатизації судочинства, а основну роль ШІ слід визначати не як заміну суддів, а як своєрідного їхнього помічника при здійсненні правосуддя. Впровадження штучного інтелекту в цивільне судочинство може бути ефективним за умови високого рівня технічного забезпечення, неухильного дотримання всіх принципів судочинства, забезпечення прозорості, неупередженості та справедливості судочинства, а також надійності та безпеки програмно-технічних засобів для всіх учасників судового процесу. Використання ШІ в цивільному судочинстві стало нагальною потребою у зв'язку з постійним розширенням та змінами нормативно-правової бази, судової практики, порушенням строків роз-

гляду цивільних справ та збільшенням навантаження на суддів.

Таким чином, використання штучного інтелекту в сучасному житті поступово набирає обертів. З огляду на стрімкий розвиток технологій, питання правового регулювання штучного інтелекту та комп'ютерно створених творчих об'єктів набуває все більшої актуальності та потребує подальших досліджень. Розробка спеціальних європейських правових стандартів робототехніки та штучного інтелекту сприятиме розвитку відповідних галузей та забезпеченню дотримання прав людини в умовах формування нових суспільних відносин за участю автономних пристроїв. Основним викликом, що стоїть перед суспільством, є необхідність прийняття на національному та міжнародному рівнях комплексу нормативно-правових актів, які б сприяли оцінці та всебічному аналізу потенційної потреби у запровадженні нових стандартів у зв'язку з поширенням технологій з використанням систем ШІ.

Водночас, адаптація законодавства як спосіб гармонізації національного законодавства із законодавством інших країн часто можлива за умови високого ступеня політичної, економічної та соціальної інтеграції в інших країнах. Разом з тим цілком логічною та доцільною є адаптація національного законодавства у сфері організації системи правосуддя з метою інкорпорації загальних стандартів правосуддя, спрямованих на підвищення ефективності та доступності правосуддя. Однак така адаптація не повинна змінювати раціональні елементи системи правосуддя, які мають відношення лише до місцевих національних особливостей.

Враховуючи, що національні адміністративні суди активно застосовують положення міжнародних договорів, ратифікованих Верховною Радою України, та практику міжнародних судових установ, можна стверджувати, що зближення правових систем ЄС та України є реальністю і не обмежується декларативним рівнем. Міжнародні стандарти у сфері правосуддя все частіше застосовуються в судовому процесі, який здійснюється адміністративними судами, про що свідчить низка справ. Водночас правильність застосування національними

судами міжнародних стандартів у сфері судочинства та критерії доцільності врахування міжнародних стандартів потребують подальшого дослідження.

Слід зазначити, що в Україні існують проблеми єдності судової практики, у тому числі щодо застосування положень міжнародних договорів та правових висновків міжнародних судових органів. Верховному Суду, на який покладено завдання забезпечувати таку єдність, не завжди вдається це робити. Тому на практиці існує чимало проблем із забезпеченням судів перекладами рішень ЄСПЛ та існують розбіжності в їх застосуванні судами. Однак, незважаючи на розбіжності в теоретичних тлумаченнях правової природи рішень ЄСПЛ та можливі труднощі в практичному застосуванні, доцільність звернення до нього є очевидною з огляду на необхідність усунення прогалин і колізій у національному законодавстві та приведення правозастосовчої практики адміністративних судів України до європейського рівня [8].

На нашу думку, актуальність звернення до практики Суду ЄС та врахування правових висновків Суду у рішеннях національних судових органів також є беззаперечною.

Отже, Інститут мирових судів може пропонувати нову концепцію правосуддя, яка б увійшла в українську судову систему. Це відбувалося б за наявності певних умов, які б слугували протиположними старій системі судочинства, а її впровадження стало б значним прогресом у сфері правосуддя та сприяло б демократичному характеру системи. Поки що влада не змогла розрізнити фундаментальну мету реформи судової системи, це дуже масштабне завдання. Проте ми хочемо наголосити, що важливо починати з найпростішого, а це легітимність суду, його першочерговою вимогою є довіра суспільства до змісту суду, що, в першу чергу, стосується судової системи. Одним із стратегічних завдань розвитку України як демократичної правової країни є вселення довіри до судової системи.

Враховуючи сучасні тенденції, важливо зазначити, що будь-яка реформа судової системи України має здійснюватися лише після належного аналізу поточної ситуації

та можливих наслідків прийняття нового законодавства, що свідчить про необхідність запропонованих змін. Ці законопроекти повинні прийматися після консультацій з ключовими зацікавленими сторонами на основі принципів прозорості та інклюзивності, і їхній внесок є важливим для створення збалансованого та ефективного законодавства у цих сферах. Судова система України була предметом численних реформ протягом останніх років, про що свідчить низка висновків Венеціанської комісії та звітів Ради Європи. Принципи стабільності та узгодженості законодавства як фундаментальний елемент верховенства права вимагають стабільності судової системи. Стабільність і незалежність судової влади тісно пов'язані між собою. Довіра громадян до судової влади може бути посилена лише стабільною конституційною та правовою базою.

Україна вже тривалий час перебуває в процесі інтеграції в європейський політичний, економічний та правовий простір. Одним із основних напрямків цієї інтеграції є гармонізація українського законодавства із законодавством ЄС та захист прав і свобод людини. Україна вже тривалий час здійснює кроки на нормативно-правовому рівні, спрямовані на інтеграцію національного законодавства до єдиного європейського правового простору та виконання зобов'язань за міжнародними угодами між Україною та ЄС, зокрема Угодою про асоціацію 2014 року. Так, з метою виконання зобов'язань держави у сфері адаптації національного законодавства Президентом України були видані Укази «Про забезпечення виконання Угоди про асоціацію та співробітництво між Україною та Європейськими Співтовариствами», «Про затвердження Стратегії інтеграції України до Європейського Союзу», «Про заходи щодо вдосконалення нормотворчої діяльності органів виконавчої влади» та інші укази.

Рішенням 231/2021 схвалено Стратегію розвитку судоустрою, судочинства та конституційної юстиції на 2021–2023 роки. Стратегія визначає пріоритети вдосконалення правових положень у сферах правосуддя, статусу суддів та судочинства з урахуванням, зокрема, подальшої гармонізації

національного законодавства із законодавством Європейського Союзу з метою забезпечення координації та збалансованості процесу вдосконалення.

Європейський шлях України ґрунтується насамперед на принципах ефективних демократичних інститутів, верховенства права та зміцнення державних інститутів загалом і судової влади зокрема. Зміцнення судової влади, підвищення її ефективності, забезпечення незалежності та неупередженості є орієнтирами внутрішньої політики, які Україна повинна виконувати відповідно до своїх міжнародних зобов'язань. Критеріями якісної реалізації судової реформи є гарантування доступу громадян до правосуддя, права на справедливий судовий розгляд та реальна незалежність суддів.

Співпраця України з європейськими та міжнародними організаціями у сфері правосуддя є життєво важливою в нинішніх умовах. Європейські стандарти судочинства, засновані на принципах демократії та прав людини, можуть слугувати міцним підґрунтям для модернізації судової системи в країні. Експертна думка та поради міжнародних організацій є ключовими для вдосконалення законодавства та його імплементації. Ці рекомендації, що ґрунтуються на міжнародному досвіді та найкращих практиках, можуть слугувати дороговказом для реформування судової системи України. Крім того, регулярне навчання та підвищення кваліфікації суддів у співпраці з міжнародними експертами може значно підвищити їхню професійну компетентність. Такі навчальні програми сприяють оновленню знань суддів та допомагають їм засвоїти нові підходи до розгляду справ та міжнародні стандарти правосуддя [9]. Таким чином, у відносинах з ЄС Україна діє з метою забезпечення реалізації фундаментальних соціальних цінностей Союзу держав, таких як свобода, безпека та незалежна і неупереджена судова влада. А саме, здійснення невідкладних заходів, спрямованих на розвиток судової системи з урахуванням кращих міжнародних стандартів і практик та позитивних змін у функціонуванні інших судових установ, а також відповідних правових інститутів.

Висновки

Аналіз міжнародного та європейського досвіду проведення судової реформи свідчить, що українське законодавство потребує гармонізації з відповідними стандартами, зокрема європейськими. Перехід України до триланкової судової системи є одним із елементів гармонізації з європейськими стандартами.

Адаптація національного законодавства у сфері організації судової системи є ефективною лише за умови свідомого створення масиву національного законодавства з урахуванням загальноприйнятих правових принципів та спроможності держави виконувати взяті на себе зобов'язання. Запозичений підхід має бути сумісним з національним законодавством, що має вищу юридичну силу, та узгоджуватися з іншими законодавчими актами. Для цього слід розробити кроки, яким потрібно слідувати під час впровадження міжнародного досвіду в Україні. Для подальшого реформування судової системи необхідними та виправданими є законодавчі заходи щодо вдосконалення законодавства про організацію судоустрою в Україні, що зумовлено законодавчим забезпеченням реформування судової системи.

Питанню визначення тенденції подальшого вдосконалення процесуального права та виконання судових рішень для реалізації принципів верховенства права варто приділити увагу в наступних дослідженнях.

Література

1. Боровик А. В. Адміністративно-правові засади розвитку системи правосуддя з урахуванням найкращих міжнародних стандартів та практик : монографія. Видавництво «Юридика». 2023. 218 с. URL: <http://dspace.megu.edu.ua:8080/jspui/handle/123456789/4030> (дата звернення: 13.03.2024).
2. Гришук М. Міжнародний досвід запобігання та протидії корупції як ключовий інструмент реформування. *Актуальні проблеми правознавства*. 2021. 3 (27). С. 57–62. URL: <file:///C:/Users/User/Downloads/admin,+3-2021-57-62.pdf> (дата звернення: 13.03.2024).
3. Дубенко О. М. Закордонний досвід та напрями вдосконалення адміністративно-правового забезпечення адміністративного судочинства. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2022. № 3. С. 133–139. URL: <https://doi.org/10.32850/sulj.2022.3.21> (дата звернення: 13.03.2024).
4. Качурінер В. Л., Пахлевандзе А. Аналіз європейського досвіду та європейських стандартів щодо організації судової влади в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 9. С. 558–563. URL: <https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/6cd6e69f-0e7d-4130-94fe-c902a1fad125/content> (дата звернення: 13.03.24).
5. Куліков О. П. Дещо з історичного досвіду оцінювання якості правосуддя у європейських країнах: частина перша. *Kyiv law journal*. 2023. № 2. С. 7–14. URL: <https://doi.org/10.32782/klj/2023.2.1> (дата звернення: 13.03.2024).
6. Новосад А. Перспективи використання штучного інтелекту при здійсненні правосуддя. 2023. С. 106–109. URL: https://www.law.vnu.edu.ua/_files/ugd/65dd18_60509ccf1e3b4d97bd44d7f13ecf596e.pdf#page=106 (дата звернення: 13.03.2024).
7. Плохута Є. П. Зарубіжний досвід адміністративно-правового регулювання у сфері виконання судових рішень і рішень інших органів і можливості його використання в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 10. С. 462–465. URL: http://lsej.org.ua/10_2022/114.pdf (дата звернення: 13.03.2024).
8. Цвіркун Ю. І. Стан впровадження міжнародних стандартів у сфері правосуддя в адміністративному судочинстві України. *Juris Europensis Scientia*. 2022. Випуск 3. С. 78–83. URL: http://jes.nuoua.od.ua/archive/3_2022/15.pdf (дата звернення: 13.03.2024).
9. Фастовець Н., Гончарук О., Борденюк О. Судова система та процедури вирішення спорів: порівняльний аналіз та реформи. *Наука і техніка сьогодні*. 2023. № 12 (26). URL: [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2023-12\(26\)-220-233](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2023-12(26)-220-233) (дата звернення: 14.03.2024).
10. Філатов В. В. Роль європейських інституцій в реалізації концепції пе-

рехідного правосуддя. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 9. С. 600–602. URL: <http://212.1.86.13/jspui/bitstream/123456789/5502/1/146.pdf> (дата звернення: 13.03.2024).

LEGAL REFORM OF THE JUSTICE SYSTEM: A STUDY OF INTERNATIONAL EXPERIENCE

The integration of Ukraine into the European Community requires fundamental changes by reforming the legislative framework in various legal spheres. In the conditions when Ukraine is entering a new stage of judicial reform, consideration of the application of international standards in the judicial sphere is particularly relevant.

The purpose of article - study the international experience of legal reform of the justice system.

Methodology. The research is based on a complex of general theoretical methods, principles and approaches. The following methods were used to achieve the set goal and solve research problems: theoretical generalization, comparison and analysis of theoretical data.

The results. The justice system is also a multidimensional entity consisting of certain components, its functioning and development are influenced by various factors that should be taken into account when involving foreign experience. The experience of Poland, Germany and France in the field of legal reform of

the judicial system is considered. In France, the broad powers of the executive power, in particular, regarding the discovery of facts of legal significance and the provision of legal advice, were recognized as useful for Ukraine as a positive experience of administrative and legislative regulation in the field of execution of court decisions. Germany's experience in evaluating the quality of the judiciary includes a wider range of tools for analyzing the judicial system than in other European countries. The integration of the legal systems of the EU and Ukraine is a reality and is not limited to the declarative level.

Conclusions. Foreign experience in the organization of the judicial system must correspond to the principle of the rule of law and contribute to the full and unwavering observance of this principle. If this experience is incompatible with the principles of humanism, democracy, publicity and transparency, that is, it limits the independence and accessibility of the judiciary, then the possibility of its use is lost. The borrowed approach must be compatible with significant national laws that have the highest legal force and be consistent with other legislative acts. For this purpose, it is necessary to develop procedures that should be followed when applying international experience in Ukraine. These issues should be considered in further work.

Keywords: law enforcement, judicial system, legal practice, international standards, legal institutions, judicial independence, judicial responsibility, anti-corruption measures.